

Давидюк Олександр Миколайович,
к.ю.н., доцент, кафедра господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України

МІСЦЕ ТЕХНОЛОГІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Згідно приписів чинного законодавства України, а саме, відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів від 17 червня 2009 р., № 680-Р, національна інноваційна система – це сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу.

Національна інноваційна система включає підсистему:

- державного регулювання, що складається із законодавчих, структурних і функціональних інституцій, які встановлюють та забезпечують дотримання норм, правил, вимог в інноваційній сфері та взаємодію всіх підсистем національної інноваційної системи;
- освіти, що складається з вищих навчальних закладів, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою, а також навчальних закладів, які проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів;
- генерації знань, що складається з наукових установ та організацій незалежно від форми власності, які проводять наукові дослідження і розробки та створюють нові наукові знання і технології, державні наукові центри, академічні та галузеві інститути, наукові підрозділи вищих навчальних закладів, наукові та конструкторські підрозділи підприємств;

- інноваційної інфраструктури, що складається з виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової складової, а також з технополісів, технологічних та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інноваційних структур інших типів; інформаційних мереж науково-технічної інформації, експертно-консалтингових та інжинірингових фірм, інституційних державних та приватних інвесторів;
- виробництва, що складається з організацій та підприємств, які виробляють інноваційну продукцію і надають послуги та (або) є споживачами технологічних інновацій.

В юридичній науці, за формулюванням Л. Федулової та М. Пашути, прийнято розуміти сукупність взаємозв'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерціалізацією наукових знань і технологій у межах національних кордонів, малих та великих компаній, університетів, лабораторій, технопарків та інкубаторів як комплексу інститутів правового, фінансового й соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси і мають потужне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості.

Вже із наукового визначення Національної інноваційної системи вбачається, що технологія являє собою один із ключових її елементів. Якщо ж поглянути на те, яку роль вона відіграє в інноваційних відносинах, то можна констатувати дуалістичну правову природу технології, яка вимагає формування адекватного правового регулювання.

Так, з одного боку, технологія є кінцевим результатом реалізації інноваційних продуктів поряд з інноваційною продукцією та інноваційним виробництвом. Але не потрібно забувати і про те, що в інноваційних відносинах технологія може виступити як кінцевим результатом здійснення інноваційної діяльності (результатом впровадження інноваційних продуктів), а може набути статусу інноваційної продукції, в той же час технологія яка існує до (або поза) інноваційним процесом має можливість стати джерелом інших інновацій. Зводити поняття технології лише до результату ре-

алізації інноваційних продуктів не можна, так як її багатогранність та економічне і соціальне значення надають змогу більш широкого подальшого використання.

Технології можливо розподілити на ті, що втілені у певному товарі, а також на ті за допомогою яких здійснюється виробництво продукції. Зазначені різновиди технології дуже тісно між собою взаємопов'язані, оскільки взаємодіють в одних і тих же виробничих відносинах і не дають змогу однозначно визначити який з них відграватиме визначальну роль. Таким чином не можливо визначити яка технологія визначатиме іншу «виробнича» чи «товарна».

Враховуючи те, що в результаті функціонування технології виникає товар який наділений унікальними споживчими якістьми, або ж товар з підвищеними показниками конкурентоздатності, чи товар наділений властивостями нової технології, його «особливість» буде визначатись внутрішньою природою, в основі якої також може лежати технологія. В цьому випадку мова йде про товари, які за своєю природою являють собою матеріальне втілення технології, яке через масове тиражування і розповсюдження набуває статусу товару на відповідному товарному ринку. Вважаємо, що такій технології доцільно надати значення інноваційної продукції, а відповідному втіленню технології - поняття товарно-функціональна технологія. При цьому, ототожнити її зі звичайним товаром – не можливо, оскільки саме вона являє собою її фактичне відтворення, містить унікальні споживчі характеристики, особливість яких здатна змінити існуючий виробничий сектор національної економіки України.

Крім того, фактично існують технології з допомогою яких здійснюється виробництво продукції, безпосередньо пов'язаної з переробкою певної сировини. Їх називають промисловими технологіями чи технологіями масового виробництва. Результатом її функціонування не завжди є створення товарів які наділені унікальними споживчими властивостями В цьому випадку мова може йти про виробництво товарів із «рядовими» характеристиками, проте використання технології такого роду, надає можливість істотно підвищити рівень конкурентоздатності отриманої продукції (послуг). Таким

чином промислової технології (масового виробництва) може бути як тісно пов'язаною з товарно-функціональною, так і взагалі не взаємодіяти. Як правило в якості такого об'єкту господарського обороту виступає матеріальне втілення технології у вигляді цілісної технологічної лінії (дослідного зразку чи експериментального конструювання).

Наявність промислової технології вказує на те, що в інноваційних відносинах цей об'єкт має можливість виступати в якості інноваційного продукту, що може бути реалізований в межах певного інноваційного проекту.

Виходячи з того, що серед всіх інновацій технологія виступає в якості єдиного об'єкту, функціонування якого безпосередньо пов'язано із переробкою певної сировини, це автоматично надає їй статусу «особливого» об'єкту, що наділений потенційною здатністю привнести зрушення до існуючого економічного укладу. На підставі промислових та товарно-функціональних технологій, розвиток яких (на думку автора) є найбільш простим засобом реалізації концепції технологічного прориву, мають бути засновані такі спеціальні засоби державної підтримки як стимулювання розвитку інноваційного виробництва та інноваційних підприємств.

Враховуючи всі наведені твердження, на нашу думку, найбільш доцільним є формування чинного законодавства України, яке регулює діяльність національної інноваційної системи, на основі того, що технологія є специфічним інноваційним продуктом який наділений здатністю змінити економічні та суспільні відносини, що займає центральне місце у всій системі інноваційних об'єктів потенційно наділений здатністю приносити максимальний інноваційний ефект від свого втілення до виробничого сектору національної економіки України. При цьому, необхідно змінити чинне законодавство таким чином, щоб технологія стала виступати в господарському обороті в правовому статусі інноваційної продукції (коли мова йде про товарно-функціональну технологію) і одночасно вона може являтися результатом реалізації інших інноваційних продуктів (в такому випадку технологія це результат інноваційної діяльності).